

028 De huif naar den wind

Vooraf

De huif naar den wind is een van de twee artikelen die tegelijkertijd in het augustusnummer (1924) van het tijdschrift *De Stijl* verschijnen; het andere artikel is *Geen axioma maar beeldend principe*¹. Het zijn de allerlaatste bijdragen van Mondriaan aan *De Stijl*. De schilder heeft in totaal elf artikelen voor het tijdschrift van Van Doesburg² geschreven. In de periode van oktober 1917 tot augustus 1924 worden tien artikelen van hem afgedrukt, zijn elfde artikel - een in memoriam voor Theo van Doesburg - verschijnt in het laatste nummer (januari 1932)³. De reden dat Mondriaan niet meer voor *De Stijl* schrijft, heeft ongetwijfeld te maken met het einde van de vriendschap tussen Piet en Theo (augustus 1924)⁴.

Opmerkelijk aan *De huif naar den wind* is dat Mondriaan hier een min of meer literaire titel gebruikt. De titel verwijst (foutief) naar het spreekwoord 'de huik naar den wind hangen'. Mondriaan constateert dat de 'vernieuwers' van het eerste uur verslappen en zich nu enkel richten op het grote publiek. En deze slappe, meegaande houding van de 'vernieuwers' geeft Mondriaan weer door in de titel te verwijzen naar het spreekwoord 'de huik naar den wind hangen'.

Bron

De enige bron van *De huif naar den wind* is de publicatie in *De Stijl*⁵. Aangezien een origineel manuscript ontbreekt, weten we niet of Theo van Doesburg iets in de tekst van Mondriaan veranderd heeft. We beschouwen de publicatie daarom als 'geautoriseerd, maar met twijfel over de redactie'.

Een publicatie geldt in principe als voltooid.

Basistekst en leestekst

Er is slechts één bron beschikbaar van *De huif naar den wind*, de publicatie in *De Stijl*. Deze vormt de basis voor de leestekst.

De Franse aanhalingstekens zijn vervangen door enkele aanhalingstekens.

Titel

In de titel van de publicatie - *De huif naar den wind* - is waarschijnlijk een fout geslopen. Het Nederlands spreekwoord luidt: 'de *huik* naar den wind hangen' en niet 'de *huif* naar de wind hangen'. 'De *huik* naar de wind hangen' betekent zoveel als: 'van standpunt veranderen al naar gelang de omstandigheden'⁶.

Eén zin uit het artikel sluit aan bij dit spreekwoord: 'Zij [kunstcritici en kunstkoopers] ook draaien met den wind en volgen het groote publiek.'. Deze zin en de inhoud van het artikel geven aanleiding om te veronderstellen dat Mondriaan het spreekwoord 'De huik naar den wind hangen' als titel heeft bedoeld⁷. Door het ontbreken van een manuscript kan niet achterhaald worden hoe deze fout is ontstaan. In Mondriaans brieven aan Van Doesburg zijn geen opmerkingen gevonden over een eventuele foutieve titel. In augustus 1924 is de verwijdering tussen Mondriaan en Van Doesburg echter reeds een feit⁸.

Ondanks dat er een fout in geslopen is, handhaven we deze titel als titel voor de leestekst.

Datering en ondertekening

De tekst *De huif naar den wind* is niet gedateerd.

Het tijdschrift *De Stijl* maakt een 'sprong' in de datering: van jrg.6 nr.5 (1923) naar jrg.6 nr.6/7 (serie XII 1924)⁹. Door het onregelmatig verschijnen en de 'onduidelijke' dateringen is de maand van

¹ Tekst 025.

² Theo van Doesburg (1883-1931) (pseudoniem van Christian Emil Marie Küpper), Nederlands kunstenaar, schrijver en redacteur van *De Stijl*.

³ Tekst 053.

⁴ CRII: 127.

⁵ *De Stijl* 6, nr.6/7 (serie XII 1924): 86-88.

⁶ J.H. van Dale. *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal*. 's Gravenhage, Leiden, Arnhem, 1972: 366.

⁷ Overigens geeft het woordenboek van 1872 (zie noot 3) bij het lemma 'huif' het spreekwoord: 'iemand de huif aflichten'. Het woordenboek spreekt bij 'huif' van 'linnen kap, wagenkap' en bij 'huik' van 'lange mantel met kap'.

⁸ Brief van Mondriaan aan Van Doesburg - 9 augustus 1924. (RKD-MCP - 25-28.)

⁹ F. Bach Kolling-Dandriéu en J. Sprenkels - Ten Horn (samenstellers). *Index op De Stijl*. Amsterdam, 1983: 29.

verschijnen van *De Stijl* niet aangegeven. Waarschijnlijk is nummer 6/7 van de zesde jaargang in augustus 1924 verschenen¹⁰. *De huif naar den wind* krijgt de datering: augustus 1924¹¹.

De tekst is niet ondertekend, maar in de publicatie staat boven de titel: 'P. Mondrian'.

Ontstaan en publicatie

Opmerkelijk is dat Mondriaan in zijn brieven niets meldt over *De huif naar den wind*.

Afbeeldingen

Aan het begin van Mondriaans tekst is een foto van de schilder in zijn atelier afgedrukt. Volgens de Catalogue Raisonné is deze foto rond mei 1923 gemaakt¹². In de publicatie is Nellie van Doesburg (echtgenote van Theo) 'afgeknipt'.

Sleutelwoorden

Met een aantal kenschetsende woorden (in alfabetische volgorde) geven we aan wat er in *De huif naar den wind* besproken wordt. Van de zogenoemde specifieke en soms minder specifieke Mondriaan-woorden wordt een verklarende omschrijving gegeven in het 'Sleutelwoordenregister'¹³. De in dit register verduidelijkte sleutelwoorden zijn hieronder cursief weergegeven.

Sleutelwoorden: *abstracte kunst, Neo-Plasticisme, 'het' nieuwe, zuiver beeldende.*

Schilderijen ontstaan tijdens schrijfperiode

De huif naar den wind is in augustus 1924 gepubliceerd. Mondriaan zal de tekst enige tijd daarvoor hebben geschreven; vermoedelijk 'medio 1924'. Volgens de Catalogue Raisonné heeft hij in 1924 slechts één schilderij vervaardigd: B151/156¹⁴. Hij zal tijdens de periode van het schrijven aan *De huif naar den wind* met dit schilderij bezig zijn geweest.

¹⁰ Wij volgens hier: A.Ottevanger. *'De Stijl overal absolute leiding' De briefwisseling tussen Theo van Doesburg en Antony Kok*. Bussum, 2008: 453 (noot 15).

¹¹ Mondriaan woonde augustus 1924 in Parijs, 26 Rue du Départ.

¹² CRII: 125, afb. 29.

¹³ Digital Appendix: Documentation - Mondrian Vocabulary Explained.

¹⁴ CRII: 309-310.